

ÉSZREVÉTELEK

Tárgy: Javaslat AZ EURÓPAI PARLAMENT ÉS A TANÁCS IRÁNYELVE a nem nyilvános know-how és üzleti információk (üzleti titkok) jogosulatlan megszerzésével, felhasználásával és felfedésével szembeni védelemről [COM/2013/0813 final]

A Magyar Iparjogvédelmi Egyesület köszönetet mond azért, hogy véleményezheti a tárgyban megjelölt irányelv-javaslatot (a továbbiakban: üzleti titok - irányelv-javaslat, vagy irányelv-javaslat).

1. Kiindulás - általános vélemény

Az Egyesület az irányelv-javaslat elfogadását általában támogatja (eltekintve az egyes rendelkezésekkel szemben megfogalmazott ellenvéleményektől).

Indokolás:

A véleményt abból a kiinduló pontból készítettük el, hogy a magyar jog

- az üzleti titkot a magántitok egy válfajának tekinti,
- emiatt az üzleti titok fogalmát és magánjogi védelmét a Ptk. tartalmazza,
- minden más, az üzleti titokra vagy az ahhoz fűződő jog megsértésére utaló jogszabály a fogalom tekintetében visszautal a Ptk.-ra,
- az üzleti titokhoz fűződő jog megsértésének kettős jogalapja van, figyelemmel arra, hogy ha az állítólagos jogsértést piaci szereplő követi-e el, ez esetben az ügy a Tpmt. hatálya alá tartozik, míg ettől eltérő esetben a Ptk-t kell a jogsértés következményeire alkalmazni (v.ö. a Győri Ítéltábla Gf. IV. 20.231/2012/18. sz. ítélete, és az ebből általánosított kollégiumi vélemény (BDT 2014/1. szám)
- a know-how fogalmát a Ptk. (=2013. évi V. tv.) az üzleti titok fogalma alá szubsumálta,
- mind az üzleti titok, mind a know-how fogalmát a jogalkotó összeegyeztette a TRIPs - megállapodással,
- a Tpmt. szankciórendszerét a jogalkotó hozzáigazította a Jogérvényesítési Irányelv kibővített szankciórendszeréhez, azaz élt a tisztességtelen verseny elleni védelem körében erre adott felhatalmazással.

A kiinduló helyzetből az következik, hogy az Irányelv-javaslatban megfogalmazott szabályozási igény hazánkban valójában nem áll fenn, legfeljebb abban a szűk körben, amelyben a nem piaci szereplő ellen történő igényérvényesítés során nem lehet a Tpmt. alapján fellépni, és emiatt csak a Ptk. szankciórendszere áll az üzleti titok jogosultjának rendelkezésére.

Más szóval az Irányelv-Javaslat azon kiindulópontja, hogy "mindazonáltal az üzleti titkok törvénytelen megszerzése, felhasználása vagy felfedése elleni jogi keretek meglévő különbözősége és tagoltsága hátráltatják a határokon átnyúló K+F-tevékenységet és az innovatív tudás áramlását, mivel nem biztosítanak megfelelő eszközt az európai vállalatok számára ahhoz, hogy fellépjenek a birtokukban lévő know-how-t érő tisztességtelen támadásokkal szemben", csak részben igaz.

A magyar jog alkalmazása esetén az uniós jog diszkrimináció tilalmi szabálya miatt a hazai jog bő fegyvertára a külföldi uniós jogosultak javára is rendelkezésre áll. **Ha azonban magyar jogosult ellenőrzése alatt álló üzleti titokhoz (know-how-hoz) fűződő jogot egy olyan tagállamban sértenek meg, amelyben a védelmi szint alacsonyabb, az a magyar jogosult számára hátrányos.** Emiatt támogatja elsősorban az Egyesület az irányelv-javaslat elfogadását.

2. A jogosult személye

2. Cikk 2. bekezdés

2. „üzleti titok jogosultja”: az üzleti titok feletti ellenőrzés gyakorlására feljogosított természetes vagy jogi személy;

A magyarázat szerint:

Az „üzleti titok jogosultja” fogalom – szintén a TRIPS-megállapodásnak megfelelően – a kulcselemként magában foglalja az üzleti titok feletti ellenőrzés jogszerűségének szempontját. A fogalom meghatározás ily módon biztosítja, hogy nem csupán az üzleti titok jogosultja, hanem az engedélyesek is felléphetnek az üzleti titok védelmében.

Vélemény:

Az Egyesület üdvözlö a jogosult olyan fogalmának megjelenését a védelmet biztosító instrumentumban, amely a hasznosítási engedéllyel rendelkező személy fogalmára is kiterjed. Az üzleti titok szabályozása a jogosult fogalmáról való rendelkezés nélkül hiányos.

Indokolás:

Az üzleti titok tárgya lehet tény, adat, ismeret, vagy megoldás. Különösen az utóbbi esetekben (a Ptk. szerinti védett ismeret), ideértve a szabadalmi törvényben szabályozott know-how-t is, - de ez a ténytitok esetében sem kizárt - az üzleti titok lényeges eleme a forgalomképesség. A forgalmazás első feltétele a jogosult személyének a meghatározása.

Ez különösen fontossá válik majd az átültetés során. Az, hogy az üzleti titok szabályozása a hazai jogban a személyiségi jogok körében kap helyet, azzal jár, hogy eltérő szabály híján – csak a munkajogi szabályok tartalmazzak eltérést, mivel az üzleti titok jogosultjaként a munkáltatót határozzák meg - a titok ahhoz a természetes személyhez kapcsolódik, aki azt "létrehozza" (az adatot megképz, az ismeretet kidolgozza). Ez a megoldás nem alkalmas az üzleti titokra vonatkozó jog gyakorlására, még kevésbé a hasznosítási jog átengedésére. Valójában az üzleti titok jogosultja munkaviszony esetén a munkáltató (ahogy ezt az Mt. Is tartalmazza), más (magánjogi) jogviszony esetén pedig vagy a titok tárgyának a létrehozója,

vagy az, akit a titokvédelemhez fűződő jog a magánjogi jogviszony alapján megillet. Erre nézve a Ptk. szabálya (2:47.§) kiegészítése lesz szükséges.

3. A jogsértő termék

2. Cikk 4. bekezdés

4. „jogsértő termék”: olyan termék, amelynek kialakítása, minősége, előállítási folyamata vagy forgalmazása jelentős mértékben a jogosulatlanul megszerzett, felhasznált vagy felfedett üzleti titokra épül.

Észrevétel:

A fogalmat ki kell egészíteni a jogsértő szolgáltatás fogalmával.

Indokolás:

Az üzleti titok, és különösen a know-how nagyon gyakran szolgáltatáshoz kapcsolódik (nyelvoktatási know-how, informatikai megoldás, vendéglátó ipari, kereskedelmi szolgáltatás, stb.). Emiatt nemcsak termék, hanem szolgáltatás is alapulhat a jogsértéssel megszerzett/közölt/hasznosított üzleti titkon.

4. A jogsértés fogalma

3. Cikk 2. bekezdés:

Az üzleti titoknak az üzleti titok jogosultjának beleegyezése nélküli megszerzése jogosulatlanak minősül, ha arra szándékosan vagy súlyos gondatlanságból kerül sor az alábbiak útján:

- a) nem engedélyezett hozzáférés az üzleti titok jogosultjának jogszerű ellenőrzése alatt lévő olyan dokumentumokhoz, tárgyakhoz, anyagokhoz, vegyi anyagokhoz vagy elektronikus fájlokhoz vagy ezek másolatához, amelyek az üzleti titkot tartalmazzák, vagy amelyekből az üzleti titok kinyerhető;
- b) lopás;
- c) megvesztegetés;
- d) megtévesztés;
- e) titoktartási megállapodás vagy más titoktartási kötelezettség megszegése vagy arra való felbujtás;
- f) egyéb magatartási formák, amelyek a körülményektől függően az üzleti tisztesség követelményeivel ellentétesnek minősülnek.

Észrevétel:

a) A szándékos és súlyosan gondatlan magatartás valójában kissé szűkebb, mint a TRIPS-megállapodásban körülírt tisztességtelen magatartás, amelyhez csak példálózó felsorolás kapcsolódik.
--

b) A magatartások felsorolása célszerűtlen, és ellentmondást hordoz. Benne össze-vissza keverednek a magánjogi és a büntetőjogi fogalmak, és a felsorolt magatartások közül a b), c), d) alatt felsoroltak fogalmilag csak szándékosan követhetők el. Nem zárt a felsorolás. Emiatt

eleendő lenne az irányelvben az üzleti tisztesség követelményeibe ütköző magatartásra utalni.

Indokolás:

ad a) A magyar polgári jogi megoldás tágabb körben, és helyesen a polgári jogi magatartási mércéhez igazítva (jóhiszeműség és tisztesség követelményébe ütközés) biztosítja a védelmet a Ptk-ban a know-how számára, míg objektív védelmet nyújt a tény-adatok megsértésére nézve (2:47.§ (1) bekezdés). Ez valóban magasabb védelmi szint, mint amit a TRIPs – megállapodás megcéloz, de a jogi védelem létező jogdogmatikai keretekbe való helyezése megköveteli a magatartási mércék polgári jogi koherenciáját. Sem a TRIPs-megállapodás, sem az uniós jog nem tiltja a magasabb szintű védelmet. A polgári jog magatartási mércéje biztosítja azt a bírói mérlegelést, ami az egyes magatartások (üzleti titok megszerzése, közzétevése, nyilvánosságra hozatal, hasznosítása) szubjektív értékeléséhez szükséges.

Lényegesnek tarjuk, hogy az irányelv átültetése esetén a tény-titokra (Ptk. 2:47.§ (1) bekezdés) is alkalmazni lesz célszerű a magatartási mércét, azaz az álláspontunk szerint helyes „jóhiszeműség –és tisztesség” mércét.

ad b) Magától értetődő az észrevétel. További indokolást nem igényel.

5. A jogsértés fogalma 2.

3. Cikk (3) bekezdés

Az üzleti titok felhasználása vagy felfedése jogosulatlanul minősül, amennyiben az üzleti titok jogosultjának beleegyezése nélkül, szándékosan vagy súlyos gondatlanságból valósul meg olyan személy által, aki megfelel az alábbi feltételek bármelyikének:

- a) *jogosulatlanul szerezte meg az üzleti titkot;*
- b) *az üzleti titokra vonatkozó titoktartási megállapodást vagy arra vonatkozó más titoktartási kötelezettséget sértett;*
- c) *az üzleti titok felhasználásának korlátozására vonatkozó szerződéses kötelezettséget vagy más kötelezettséget sértett;*

Észrevétel:

a) A szándékos és súlyosan gondatlan magatartás szűkebb, mint a TRIPs-megállapodásban körülírt magatartás, amelyhez csak példálózó felsorolás kapcsolódik. Itt helytálló a zárt felsorolás, amely egyben be is határolja a jogosulatlan felhasználás és feltárás magatartásait.

Indokolás: ld. a 4. pontnál, ideértve az általunk megtartani javasolt magatartási mércét is.

6. Kivételek

4. Cikk c) pont

Az üzleti titok megszerzése jogszerűnek minősül, ha arra az alábbiak valamelyike útján kerül sor:

c) a munkavállalók képviselőinek a tájékozódáshoz és a konzultációhoz való jogának gyakorlása az uniós és a nemzeti joggal és/vagy gyakorlattal összhangban;

Javaslat:

Az üzleti titok megszerzése jogszerűnek minősül, ha arra az alábbiak valamelyike útján kerül sor:

*c) a munkavállalók képviselőinek a tájékozódáshoz és a konzultációhoz való jogának gyakorlása az uniós és a nemzeti joggal és/vagy gyakorlattal összhangban, **feltéve, hogy az üzleti titkot megszerző személy az üzleti titok megismerése előtt a munkáltatóval megfelelő titoktartási megállapodást köt.***

Indokolás:

A kiegészítés nélkül a jogszerűen megszerzett, és kizárólag a munkavállalói érdekképviseleti jog gyakorlásához megismerhető üzleti titok további felhasználása nem akadályozható meg. Megjegyezzük, hogy az egész kivételt alkalmazhatatlannak tartjuk a know-how-ra. Elképzelhető, hogy egy tény-titok (pl. vállalatfelvásárlási tárgyalások) érinti a munkavállalók jogait, és erre tekintettel megfelelően körülhatárolt kivételt kell beiktatni az irányelvbe. Arra, hogy egy know-how feltárása a munkavállalói érdekek érvényesítéséhez szükséges lehet, nem tudunk példát elképzelni.

Ha a szóban forgó kivétel – remélhetőleg szűkítve - elfogadásra kerül, az átültetés során csak az Mt.-ben kaphat helyet, a Ptk-ban nem.

7. Kivételek 2.

4. Cikk (2)

A tagállamok biztosítják, hogy az ezen irányelvben meghatározott intézkedések, eljárások és jogorvoslati eszközök alkalmazása ne legyen elérhető, ha az üzleti titok állítólagos megszerzésére, felhasználására vagy felfedésére az alábbi esetek valamelyikében került sor:

- a) a véleménynyilvánítás és a tájékozódás szabadságának jogszerű érvényesítése;*
- b) a felperes mulasztásának, jogsértésének vagy illegális tevékenységének feltárása céljából, feltéve, hogy az üzleti titok állítólagos megszerzése, felhasználása vagy felfedése szükségszerű volt az említett feltáráshoz és az alperes közérdekből cselekedett;*
- c) az üzleti titkot a munkavállalók fedték fel a reprezentatív funkcióikat jogszerűen gyakorló képviselőik előtt;*
- d) szerződésen kívüli kötelezettségnek való megfelelés céljából;*
- e) jogos érdek védelme céljából.*

Észrevétel:

Az itt javasolt kivételek megütközést keltők, és alkalmasak a teljes jogi védelem kiüresítésére. Jogdogmatikai zűrzavart tartalmaznak, az uniós elsődleges jogot (a) pont) figyelmen kívül hagyják. E stádiumban még javító célú módosítások sem javasolhatók.

Indokolás:

A TRIPS-megállapodásban szó sincs ilyen jellegű kivételekről. Az a) pont nem a jogszabályba való. Az az alapjogok és a magánjogi alanyi jogok tagállamonként rendezett viszonyából adódik, hogy az információs jog megelőzheti-e e az alkotmányosan védett tulajdonjogot. E jogokat esetenként kell a bíróságnak összevetnie. Ráadásul az összevetés is csak akkor történhet meg, ha egy jogrendszer elismeri az alkotmányos alapjogok közvetlen magánjogi alkalmazását, és nem az alkotmányos követelmények átsugárzás útján való érvényesülésére épül. Egy olyan rendszerben, amelyben a bírói ítéletek alkotmányos felülvizsgálata korlát nélkül biztosított, ez a megközelítés csak a magánjogi ítélkezés ellehetlenítéséhez vezethet. Nem tudunk olyan esetet elképzelni, amikor a véleményezési jog alapot jelenthet egy know-how teljes elértéktelenítésére. E ponton ismét el kell választani a tény/adat titok védelmét az ismeret (know-how) védelmétől.

Az elsődleges uniós jog alkalmazása a szellemi tulajdonjogi előzetes döntésekben napnál világosabban bizonyítja, hogy az Alapjogi Chartában vagy az Emberi Jogi Egyezményben biztosított jogokat tudja alkalmazni a bíróság anélkül, hogy e jogokat megismételne az egyes szellemi tulajdonjogi szabályokban. Ellenkező esetben mindkét instrumentumot minden magánjogot statuáló másodlagos jogi jogszabályba bemásolhatná a jogalkotó. Elegendő itt a szerzői jogi jogérvényesítésnek a magánszféra, a tulajdon és a vállalkozás szabadsága védelméhez fűződő, éppenséggel a Kúria által kialakított viszonyára utalni- v.ö: Promusicae: C-275/06, LSG: C-557/07., Bonnier: C-461/10, SABAM v. SCARLET:C-70/10, SABAM v. Netlock: C-360/10 döntések.

A b) pont értelmetlen. Ki a felperes? Az üzleti titok jogosultja? Ha igen, akkor az egész szabály egy nyitott jogfogalomra (közérdek) épülő, a jogbizonytalanságba vezető helyzetet eredményez. Itt is a bírói gyakorlatra kell bízni (ahogy ezt a magyar bírói gyakorlat a képmáshoz és hangfelvételhez fűződő jog körében is kialakította), hogy mikor nem lehet hivatkozni a személyiségi jogok védelmére olyan esetben, ha pl. az igazság kiderítéséhez fűződő közérdek áll fenn¹. A c) pontnak csak akkor van létjogosultsága, ha a képviselőket megfelelő titoktartási megállapodás köti. A d) pont ismét csak nyitott jogfogalom, amelynek alkalmazását a magánjogban a joggal való visszaélés alapelve fedi le. Ennek megfelelő jogintézményt minden tagállam joga ismer akár írott jogi, akár common law alapon.

8. Az üzleti titoktartás az eljárás során.

¹ BDT2011. 2442. Nem minősül visszaélésnek a képmás vagy hangfelvétel készítése avagy felhasználása, amennyiben arra közvetlenül fenyegető vagy már bekövetkezett jogsértés bizonyítása érdekében közérdekből vagy jogos magánérdekből kerül sor, feltéve, hogy a képmás vagy hangfelvétel készítése vagy felhasználása a bizonyítani kívánt jogsértéshez képest nem okoz aránytalan sérelmet.

BDT2009. 2126. I. Nem hivatkozhat sikerrel alanyi jogsértésre - hangfelvételével való visszaélésre - a fél, ha e jogérvényesítéssel valótlán, hamis tényállítást akarja leplezni, és az igazságot tartalmazó nyilatkozatának a felhasználását kívánja személyiségi jogvédelem tárgyává tenni.

EBH2000. 296. A rejtett kamerával készített videofelvétel a büntetőeljárásban bizonyítási eszközként, illetve bizonyítékként felhasználható; polgári perben dönthető el, hogy a felvétel sérti-e valakinek a személyhez fűződő jogait [Be. 5. § (3) bek., 60. § (3) bek., 61. §, Ptk. 80. §].

8. Cikk (nem idézzük)

Észrevétel: üdvözljük a részletes, az eljárás alatti titoktartást biztosító szabályokat.

Indokolás: a javasolt szabályok kibővítik a Pp. rendelkezésre álló eszköztárát. A kibővítésre szükség van, mert részletes rendelkezések szükségesek arra nézve, hogy az eljárás részt vevői irányában hogyan kell biztosítani a titoktartást.

9. Ideiglenes intézkedések és végleges hatályú szankciók

9. cikk

Ideiglenes intézkedések és óvintézkedések

(1) *A tagállamok biztosítják, hogy az illetékes igazságügyi hatóságok az üzleti titok jogosultjának kérésére az állítólagos jogsértővel szemben elrendelhessék az alábbi ideiglenes intézkedések és óvintézkedések bármelyikét:*

- a) *az üzleti titok felhasználásának vagy felfedésének megszüntetése vagy – adott esetben – megtiltása ideiglenes jelleggel;*
- b) **jogsértő termékek** *előállításának, kínálásának, forgalomba hozatalának vagy felhasználásának, illetve jogsértő termékek ilyen célból történő behozatalának, kivitelének vagy raktározásának megtiltása;*
- c) **a gyaníthatóan jogsértő termékek** – *ideértve a behozott termékeket is – lefoglalása vagy elszállítása a forgalomba hozataluk vagy forgalmazásuk megelőzése érdekében.*

11. cikk

Tiltó és korrekciós intézkedések

(1) *A tagállamok biztosítják, hogy amennyiben az igazságügyi hatóság határozata megállapítja az üzleti titok jogosulatlan megszerzésének, felhasználásának vagy felfedésének tényét, az illetékes igazságügyi hatóság a felperes kérésére a jogsértővel szemben elrendelhesse az alábbiakat:*

- a) *az üzleti titok felhasználásának vagy felfedésének megszüntetése vagy – adott esetben – megtiltása;*
- b) **jogsértő termékek** *előállításának, kínálásának, forgalomba hozatalának vagy felhasználásának, illetve jogsértő termékek ilyen célból történő behozatalának, kivitelének vagy raktározásának megtiltása;*

Észrevétel: a szankciókat ki kell egészíteni a szolgáltatások nyújtásától való eltiltásra, és a szolgáltatás nyújtásának abbahagyására, valamint a szolgáltatás nyújtásához nélkülözhetetlen eszközök lefoglalására.

Indokolás: magától értetődő javaslat, indokolást nem igényel.

Dr. Szecskay András

Elnök

Budapest, 2014.01.23.